

**UCHWAŁA NR XV/119/2021
RADY GMINY WĄSOSZ**

z dnia 30 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wąsosz na lata 2021-2023

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Wąsosz na lata 2021-2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wąsosz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Leszek Nieszala

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WĄSOSZ NA LATA 2021-2023

1. Określenie problemu

Platon uważał rodzinę za podstawową komórkę życia społecznego i główną instytucję wychowawczą. Natomiast August Comte nazwał rodzinę pomostem między jednostką a społeczeństwem, wskazując w ten sposób na jej podstawową rolę w społeczeństwie. Rodzina jest podstawą życia społecznego gdyż dostarcza społeczeństwu nowych członków oraz decyduje o jakości, kształtując ich osobowość w procesie resocjalizacji.

Rodzina ma określoną strukturę. Według Z. Tyszki „liczba i jakość członków rodziny (liczba dzieci, liczba innych krewnych), układ ich pozycji i ról społecznych, przestrzenne ich usytuowanie, siła więzi instytucjonalnych i psychicznych łączących poszczególnych członków rodziny, świadczą o większej lub mniejszej spójności rodziny, podział czynności oraz struktura wewnątrz rodzinnej władzy i autorytetów, łącząca się dość ściśle z układem pozycji społecznych, a także wewnątrz rodzinny rozkład miłości i względów”. Stosunki w rodzinie są nastawione na wzajemną pomoc i opiekę między jej członkami. Kontakty mają charakter bezpośredni „twarzą w twarz”.

Rodzina stanowi bardzo ważny czynnik w kształtowaniu osobowości dziecka: jego sfery intelektualnej i uczuciowej, postaw wobec siebie i innych, zachowania w domu, w szkole, w czasie różnych zabaw z rówieśnikami. Od swych rodziców małe dziecko uczy się myśleć, mówić, kontrolować i opanowywać swoje reakcje, a także wywierać wpływ na innych ludzi.

„Rodzina zatem poprzez zamierzone oddziaływania opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ, wynikający ze wzajemnych powiązań uczuciowych i zespołu interakcji między członkami, oraz przez wzory osobowe rodziców przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Dzięki tym oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie..., równocześnie rodzina przekazuje dziecku wartości, normy, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa do którego przynależy...”

Wpływ rodziny na dziecko odbywa się przez oddziaływania zamierzone, czyli świadomie podejmowane zabiegi wychowawcze. Natomiast drugim typem oddziaływania są oddziaływania niezamierzone, wynikające z codziennych zdarzeń, z sytuacji bycia razem na co dzień.

Dysfunkcje i kryzys w rodzinie warunkowane są różnymi czynnikami. **Do najważniejszych problemów społecznych trapiących znaczną część polskich rodzin należy bezrobocie oraz ubóstwo** (szczególnie, gdy mamy do czynienia z korelacją dodatnią: wzrost wskaźnika bezrobocia przy rosnących kosztach życia). Długotrwały brak pracy i perspektyw na nią prowadzą do zubożenia. Charakterystyczne jest, że dzieci należą do grupy najbardziej narażonych na ryzyko ubóstwa w krajach UE. Wpływa to negatywnie na dobrostan dzieci oraz ich potencjał intelektualny i społeczny, ograniczając przez to szanse na poprawę ich sytuacji w przyszłości. Splot niekorzystnych czynników może spowodować sytuację, w której pewne rodziny w praktyce nie mają w ogóle lub też mają bardzo ograniczony dostęp do różnych obszarów życia społecznego, w tym zdrowia, edukacji, kultury, transportu czy mieszkalnictwa i w rezultacie funkcjonują niejako na marginesie społeczeństwa.

W Polsce funkcjonuje **system polityki na rzecz dzieci i rodziny**, w ramach którego realizuje się takie zadania, jak udzielanie pomocy finansowej rodzinom z dziećmi w ramach świadczeń rodzinnych, opiekuńczych i alimentacyjnych, tworzenie warunków dla godzenia pracy ze sprawowaniem obowiązków rodzicielskich, ale także kształtowanie warunków dla funkcjonowania rodzicielstwa zastępczego i zwiększenia udziału rodzinnych form opieki nad dziećmi. Ważnym etapem było w tym kontekście wprowadzenie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159), która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. Wprowadziła ona znaczące zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie: pracy z rodziną - co należy do zadań własnych gmin - i organizacji pieczy zastępczej – co należy do zadań własnych powiatu. W systemie polityki na rzecz dzieci i rodziny prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia

w rodzinie, równocześnie umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej, a celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko (o ile jest to możliwe) mogło powrócić pod opiekę rodziców.

Zgodnie ze wspomnianą ustawą **wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji**. Obowiązek ten, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Realizują one ten obowiązek w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Praca z rodziną odbywa się poprzez przydzielenie tam, gdzie jest to wskazane, asystenta rodziny. Ponadto w celu wspierania rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Praca z rodziną jest prowadzona również w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowaniu dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (grup wsparcia, grup samopomocowych).

2. Ramy prawne programu

Wiedza i doświadczenie praktyków wskazuje, że przezwycięzenie sytuacji zagrażającej wykluczeniem społecznym jest często poza zasięgiem rodzin, które znalazły się w tej sytuacji. Istnieje zatem potrzeba, by osoby i instytucje odpowiedzialne za organizację opieki nad dzieckiem i rodziną udzieliły im wsparcia. Do zapewnienia takiego wsparcia **Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z 2021 r., poz. 159)** zobowiązuje organy jednostek samorządu terytorialnego. Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny określa art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednym z nich jest opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z w/w ustawą wsparcie powinno szczególnie polegać na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Głównym realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu.

W trakcie realizacji zadań związanych ze wsparciem rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu może liczyć na wsparcie następujących instytucji:

Lp.	Nazwa instytucji	Pomoc psychologiczna	Pomoc pedagogiczna	Pomoc finansowa i rzeczowa	Praca socjalna	Pomoc prawna	Pomoc edukacyjna
1	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu			X	X		

2	Urząd Gminy Wąsosz		X	X		X	X
3	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie	X	X	X		X	X
4	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Grajewie	X	X				X
5	Poradnia Zdrowia Psychicznego w Grajewie	X					X
6	Sąd Rejonowy w Grajewie					X	X
7	Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wąsosz					X	X
8	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych					X	X
9	Szkoła Podstawowa w Wąsoszu		X				X
10	Szkoła Podstawowa w Sulewie – Kownatach		X				X
11	Szkoła Podstawowa w Ławsku		X				X
12	Szkoła Podstawowa w Niecikach		X				X
13	Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie		X	X		X	X

3. Charakterystyka społeczno – demograficzna gminy Wąsosz

Z danych statystycznych wynika, że na terenie gminy Wąsosz w roku 2020 mieszkało 3 666 osoby. Liczba dzieci i młodzieży w wieku od 0-17 lat wynosiła 329 osób. Osoby bezrobotne to 136 osób.

Według najbardziej aktualnych danych obejmujących rok 2020, Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu udzielił wsparcia w formie świadczeń z pomocy społecznej 144 rodzinom, z czego 110 stanowiły rodziny z dziećmi.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny z jakich została przyznawana pomoc społeczna rodzinom.

Przyczyny przyznawanej pomocy.

PRZYCZYNY	LICZBA RODZIN (OSÓB W RODZINACH) OBJĘTYCH POMOĄ SPOŁECZNĄ		
	2018	2019	2020
Rok			
Bezrobocie	63 (188)	37(118)	34 (112)
Ubóstwo	111 (413)	82 (327)	76 (292)
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	10 (36)	10 (28)	5 (12)
Niepełnosprawność	28 (81)	22 (53)	17 (46)
Długotrwała choroba	22 (58)	22 (55)	14 (32)
Trudności w przystosowaniu się do życia, po opuszczeniu zakładu karnego	2 (7)	0 (0)	1 (5)

Źródło: Opracowano na podstawie danych OPS Wąsosz

4. Struktura celów i wskaźników realizacji zadań w Programie

CEL GŁÓWNY: WSPIERANIE RODZIN ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Przewidywany efekt:

Na koniec okresu realizacji Programu, na terenie gminy Wąsosz funkcjonuje system wspierania rodziny odpowiadający na potrzeby rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Rodziny wymagające wsparcia w większym zakresie, będą mogły korzystać z usług asystentów rodziny oraz innych form wsparcia środowiskowego zapewnianych przez ośrodki pomocy społecznej i organizacje pozarządowe.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 1) organizacja szkoleń, które będą miały na celu podniesienie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych dysfunkcyjnych rodzin.
- 2) kontynuacja programów dożywiania oraz wsparcia finansowego dla rodzin najuboższych.
- 3) wsparcie dla pracy asystentów rodziny.
- 4) kontynuacja i rozwój oferty sportowo-kulturowej dla dzieci i młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od lekcji.
- 5) koalicja Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu obserwacji sytuacji społecznej dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz nawiązanie współpracy z rodzicami i opiekunami.
- 6) promowanie poradnictwa specjalistycznego, terapii rodzin i mediacji.
- 7) tworzenie grup samopomocowych i grup wsparcia.
- 8) rozwijanie pracy z rodziną naturalną poprzez rozwój asystentury rodzin.
- 9) pomoc rodzinom w dostępie do poradnictwa prawnego.

5. Finansowanie Programu

Program Wspierania Rodziny w Gminie Wąsosz na lata 2021-2023 będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Wąsosz, dotacji celowej oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

6. Monitorowanie

Program Wspierania Rodziny w Gminie Wąsosz na lata 2021-2023 będzie podlegał systematycznemu monitoringowi i ewaluacji. Prowadzony monitoring będzie zakładał systematyczną analizę stopnia realizacji poszczególnych celów i zadań Programu.

Ponadto zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej po przygotowaniu przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu, Wójt w terminie do 31 marca każdego roku złoży roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawi potrzeby związane z realizacją zadania.